

Woronowski, Franciszek

Chrześcijańska mentalność komunijna jako istotne zagadnienie pastoralne w nowej ewangelizacji

Studia Teologiczne 19, 155-169

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. FRANCISZEK WORONOWSKI

CHRZEŚCIJAŃSKA MENTALNOŚĆ KOMUNIJNA JAKO ISTOTNE ZAGADNIENIE PASTORALNE W NOWEJ EWANGELIZACJI

Treść: Wprowadzenie w zagadnienie; I. Chrześcijańska mentalność komunijna; II. Wyzwanie Kościoła; III. Wymagania współczesnej teologii pastoralnej; IV. Fundamentalne zadanie; V. Formowanie mentalności komunijnej; Zakończenie.

Wprowadzenie w zagadnienie

Kościół w obecnej dobie przechodzi z dotychczasowego okresu ewangelizacji w nowy. Poglębił bowiem w nowym stuleciu samoświadomość swej istoty i misji, zakończył Wielki Jubileusz Roku 2000 narodzenia Chrystusa, Jan Paweł II ogłosił program na nowe tysiąclecie chrześcijaństwa¹ i wzywa do wprowadzenia go w życie. Jednocześnie głębokie przemiany w świecie i ich następstwa stawiają przed Kościołem nowe i wielkie zadania. Wkraczamy więc rzeczywiście w nowy okres ewangelizacji, w którym trzeba dopełniać i pogłębiać życie chrześcijańskie na miarę nowych odczytań tajemnicy Kościoła, istoty jego misji i wymagań, uwarunkowanych przez współczesną cywilizację. Zachodzi zatem pytanie: jak należy dziś kształtować życie chrześcijańskie w odpowiadające na nowo odczytanej istocie Kościoła i jego wyzwaniom do uczynienia nowego tysiąclecia „erą ludzi świętych”².

W przejściu chrześcijaństwa do nowej ery nie idzie o zmiany i dostosowanie do nowych sytuacji w świecie przepisów prawnych, szczegółów w poszczególnych elementach życia religijnego i organizacji in-

¹ Zawiera się on w ogłoszonym na zakończenia Wielkiego jubileuszu Roku 2000 w dniu 6 stycznia 2001r. Liście apostolskim *Novo millennio ineunte*.

² Jan Paweł II, Homilia w Starym Sączu, 16 czerwca 1999r., nr4; *Novo millennio ineunte*, 30.

stytucji kościelnych, o powstanie nowych form organizacyjnych i potęgowanie aktywności³. W przejściu do nowej ery idzie o pogłębioną mentalność chrześcijańską, wyrastającą z pełniejszej świadomości istoty Kościoła, trwania w Bogu⁴ i w Kościele oraz powszechnego powołania do świętości i jej znaczenia dla człowieka, Kościoła i świata. Idzie więc o przejście od religijności splotonej i niepełnej do religijności pełni życia chrześcijańskiego, religijności autentycznej świętości i przebudowania doczesnego porządku życia w zjednoczeniu z Chrystusem.

Omawiane przechodzenie jest wyzwaniem dla wszystkich. Kościół przez Wielki Jubileusz dokonał, według słów Ojca Świętego, swego „oczyszczenia pamięci”⁵, umocnił się nadprzyrodzonymi siłami i przygotował do nowej ewangelizacji. Wszyscy mamy za zadanie włączyć się w jej realizację i kształtować pełnię życia chrześcijańskiego, uświęcając się i budując nową cywilizację chrześcijańską. Poszczególne punkty niżej przedstawione naświetlają zasadniczą drogę osiągnięcia tego celu.

I. Chrześcijańska mentalność komunijna

W nowej ewangelizacji Kościół wraca do pełni programu zawartego w Ewangelii. Program Kościoła jest bowiem programem, który przekazał mu Jezus Chrystus w Dobrej Nowinie. Jest to program wynikający z Bożego planu odnowienia wszystkiego w Chrystusie (Ef. 1,10). Chrystus jest Zbawicielem i Odnowicielem wszystkiego (KK 50; DWR 10), Pastorem i Głową Kościoła (KK 28)⁶, jedynym Pośrednikiem między Bogiem i ludźmi (KL 5; DM 3), tym, który „stoi w centrum Bożego planu zbawienia”⁷. Jako Głowa Kościoła Chrystus posługuje się nim „niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem” (KK 1) i pozostanie w nim aż do skończenia świata. Jan Paweł II przypomina więc: „Program już istnieje: ten sam, co zawsze, zawarty w Ewangelii i żywej Tradycji”⁸. Jest on skupiony wokół samego Chrystusa, którego mamy poznawać, kochać i naśladować, aby żyć w Nim życiem trynitarnym i z Nim przemieniać historię, i jest programem na trzecie tysiąclecie – stwierdza dalej Papież⁹. Ten jedyny program Ewangelii musi się nadal ucieleśniać –

³ Por. *Novo millennio ineunte*, 15, 19.

⁴ Jan Paweł II, List apostolski *Tertio millennio adveniente*, 8.

⁵ *Novo millennio ineunte*, 6.

⁶ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, 22.

⁷ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, 6.

⁸ *Novo millennio ineunte*, 29.

⁹ Tamże.

jak dzieje się od początku – w historycznej rzeczywistości każdej wspólnoty kościelnej. W każdej konkretnej wspólnocie chrześcijańskiej trzeba na nowo rozpoczynać od Chrystusa, z Nim jednoczyć się w sposób żywy, w Nim stawać się przybranymi w Synu synami Bożymi¹⁰, świętymi i miłującymi współbraci taką miłością, jaką On nas umiłował (J 13,34). Bez Niego bowiem nie ma zbawienia. Zjednoczenie z Nim i trwanie w Nim jest najwyższym celem ludzkim na ziemi. Chrystus Jezus jest dla nas wszystkich Tym, przez Którego, w jedności z Duchem Świętym, kierujemy się ku Ojcu (ad Patrem per Filium in Spiritu Sancto), by uczestniczyć w naturze Bożej i wiecznym życiu Boga (KK 2-3; 40).

Dla zjednoczenia nas z sobą Jezus Chrystus ustanowił i wyposażył w środki do tego swój Kościół, jako mesjański Lud Boży, swoją Oblubienicę i Mistyczne Ciało. W Kościele i przez Kościół, przy pomocy słowa Bożego, sakramentów i miłości, jednoczy nas z samym sobą i nas między sobą. Kościół jest żywą i pełną tajemniczy rzeczywistością Boską i ludzką. Chrystus jest jej Głową¹¹, a ożywia ją i jednoczy w jeden mistyczny organizm Duch Święty jako jego zasada życia¹². Kościół jest więc organizmem, w którym poszczególni chrześcijanie są jego członkami. Przez chrzest wcieleni w Kościół (KK 11), chrześcijanie są powołani z samej natury Mistycznego Ciała Chrystusa do jedności z Nim, wzajemnej odpowiedzialności i miłości. Stając się członkami Ciała Chrystusa „jesteśmy członkami jedni drugich” (Rz 12,5). Sobór Watykański II uczy więc: „Tenże Duch, sam przez się, mocą swoją i wewnętrznym spojeniem członków jednocząc ciało, tworzy i nakazuje miłość wzajemną między wiernymi. Stąd, jeśli jeden członek cierpi, wspólnie z nim cierpią wszystkie członki; a jeśli jeden członek doznaje czci, wszystkie członki wspólnie z nim się radują (por. 1 Kor 12,26)” (KK 27)”. Chrześcijanie są więc członkami tej samej Bosko-ludzkiej rzeczywistości, witalnie zjednoczonymi z jej Głową i między sobą, z natury tej rzeczywistości winni współdziałać dla jej rozwoju i służyć sobie wzajemnie jako odpowiedzialni jedni za drugich.

Pogłębiania świadomość zjednoczenia chrześcijan w Kościele z Chrystusem i w Nim między sobą w Jego Ciało wymaga nieodparcie nasilania poczucia jedności, odpowiedzialności jednych za drugich, współtroski za cały Kościół, służenia sobie wzajemną pomocą, stawania się świętymi – realizującymi na co dzień chrześcijańską miłość wzajemną. Winni zatem odznaczać się świadomością zjednoczenia w Chrystu-

¹⁰ KDK 22: J a n P a w e ł I I, Posynodlna adhortacja apostolska *Christifideles laici*, 20.

¹¹ KK 7: *Christifideles laici*, 20.

¹² KK 7, 8: *Christifideles laici*, 18-20.

się, postawą komunijną – wyrażaną czynną miłością. Tak z natury Kościoła i nakazu miłości, jako najwyższego i zarazem „nowego przykazania”¹³, chrześcijanie mają żyć na ziemi w tej postawie nie tylko w jakichś wyjątkowych sytuacjach, dorywczo, lecz zawsze i w każdych warunkach i okolicznościach. Chrześcijański sposób myślenia i wyrastające na jego podłożu zachowanie w świecie, a zatem chrześcijańska mentalność, jest komunijna. Mentalność autentycznie chrześcijańska jest więc orientacją człowieka na trynitarnie zjednoczenie z Bogiem w Chrystusie i Jego Duchu Świętym i na miłość, która jest pełnią życia chrześcijańskiego, rozpoznawczym znakiem zjednoczenia z Bogiem (por. J 13,35).

Wynikający z prawdy o naturze Kościoła i nakazów Chrystusa charakter chrześcijańskiej mentalności zjednoczenia w Chrystusie i wzajemnej miłości jest rdzeniem formacji pełni życia chrześcijan. Poszczególne chrześcijanin winien myśleć i działać w duchu żywego zjednoczenia z Chrystusem i Jego Mistycznym Ciałem i miłości, a duszpasterstwo, wychowawcy i wszelkie apostołstwo świeckich powinno zaś za myśl przewodnią swej działalności mieć formowanie komunii w Chrystusie zjednoczonej.

Chrześcijańska mentalność komunijna stanowi obecnie głęboki problem duszpasterski i apostołski. Jest to bowiem wymaganie dopełnienia i pogłębienia całokształtu życia religijnego, które w masach chrześcijan jest obecnie splotone i nienakierunkowane na duchowość komunii i miłość. Tymczasem jednak komunijna orientacja jest zasadniczym elementem wejścia Kościoła w nową ewangelizację, w tym kierunku idą przemiany w Kościele współczesnym i Kościół ten stawia wyzwania do formacji komunii chrześcijańskiej.

II. Wyzwania Kościoła

Kościół od początku swego istnienia budował się jako Ciało Chrystusa¹⁴, realizował na co dzień miłość chrześcijańską i formował lokalne wspólnoty wzajemnie się wspierające¹⁵. Wskutek dziejowych uwarunkowań w życiu chrześcijan nastąpił znaczny zanik świadomości stowienia komunii w Chrystusie, powszechność miłości czynnej zmalała oraz ukształtował się podział na stronę czynną i bierną i religijność indywidualistyczna, bierna¹⁶. W XX wieku następuje coraz bardziej zde-

¹³ Mt 22, 37-40. J 13, 34; 15, 12.

¹⁴ zob. F. W o r o n o w s k i , *Funkcja miłości czynnej Kościoła*, Łomża 1977, s. 47-57.

¹⁵ Tamże, 51-56.

¹⁶ Tamże, s.93-98.

cydowane sięganie „do źródeł”, do odczytywania tajemnicy Kościoła nie tylko jako instytucji, lecz jednocześnie jako Bosko-ludzkiej rzeczywistości na podobieństwo żywego organizmu. Odczytywanie Kościoła jako żywej wspólnoty zdecydowanie posunął naprzód Pius XII przez ogłoszenie encykliki *Mystici Corporis Christi*¹⁷, w której ukazał Kościół jako Ciało Chrystusa¹⁸, Jego samego jako Głowę¹⁹, Ducha Świętego jako nie stworzoną duszę tego Ciała²⁰ a wszystkich chrześcijan jako Jego członki, powołane do jedności i miłości²¹. Zasadniczy przełom w powrocie do głębszego odczytania istoty Kościoła, pełni życia chrześcijańskiego, formowania komunii przez pogłębienie chrześcijańskiego myślenia i traktowania miłości dokonał się na Soborze Watykańskim II. Przez dokumenty tego Soboru Kościół naświetlił swoją istotę i przez to jednocześnie wezwał wszystkich do głębszego pojmowania jego tajemnicy, włączania się wszystkich w jego budowanie, w formowanie chrześcijan w komunie i do świętości miłości. Sobór więc ukazał podstawy odnowionej głębszej mentalności komunijnej, z istoty Kościoła wynikającej, i postawił przed wszystkimi wyzwanie do pełni życia chrześcijańskiego, która urzeczywistnia się w świętości i miłości, angażującej do apostołstwa, tworzenia komunii i niesienia w niej wzajemnej pomocy „wszystkim we wszystkich potrzebach” (DA 8).

W oparciu o naukę Soboru Watykańskiego II w Kościele pojawiają się dalsze wyzwania do kształtowania pogłębionej mentalności chrześcijańskiej, odpowiedniej do odczytywania tajemnicy Kościoła jako w Chrystusie organicznej wspólnoty. Chrześcijanie, członki Mistycznego Ciała Chrystusa i zarazem mesjańskiego Ludu Bożego, winni odnosić się z miłością do siebie, odrzucać egoizm, budować dobro i wszelkie zło moralne zwyciężać dobrem. Winni więc świadomie tworzyć cywilizację miłości. Paweł VI wyjaśnia, że taka cywilizacja jest podstawą przyszłości i rozwoju ludzi, jedyną postawą wyprowadzającą świat z licznych zagrożeń egoizmu, i wzywa do jej budowania²². Takiej zaś cywilizacji nie można budować bez ugruntowanej chrześcijańskiej mentalności świadomości jedności chrześcijan w Chrystusie, świętości i miłości. Jan Paweł II przypomina więc wielokrotnie i w różnoraki sposób potrzebę chrześcijańskiego myślenia, kształtowanego przez świadomość naszego witalnego zjednoczenia w Chrystusie w Jego Kościele i miłości. W szcze-

¹⁷ AAS 35/1943/ 193-248.

¹⁸ *Mystici Corporis Christi*, 24-26.

¹⁹ tamże, 33-34.

²⁰ Tamże, 54, 55, 56.

²¹ Tamże, 94-98.

²² Przemówienie z dnia 25 grudnia 1975r., AAS 68/ 1976/ N.2/143-145.

gólny sposób naświetlił organiczną strukturę wspólnoty. W posynodalnej adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* Papież pisze: „Kościelna wspólnota jest... jednością organiczną” (20). Odnacza się ona współlistnieniem wielorakich powołań i stanów, tajemnic charyzmatów i zadań. Choć są one różne, w stosunku do siebie są komplementarne²³. Różnorodność i komplementarność sprawia, że każdy członek Kościoła pozostaje w relacji do całego ciała i sam wnosi do niego swój własny wkład²⁴. Każdy więc winien być świadomy swej żywej jedności z całym Kościołem, współdziałać z innymi członkami, uczestniczyć w ewangelizacji, wypełniać zadania miłości. Cały bowiem Kościół jest bezpośrednio powołany do pełnienia służby miłości²⁵. Rdzeniem chrześcijańskiego myślenia może zatem być tylko jednoczenie w Chrystusie i wzajemna miłość.

Wynikające z istoty Kościoła, jako żywej w Chrystusie organicznej rzeczywistości Bosko-ludzkiej, wymaganie jednoczeniowej mentalności miłości znajduje swe potwierdzenie w wielu innych dokumentach i wystąpieniach Jana Pawła II. W posynodalnej adhortacji apostolskiej *Pastores dabo vobis* Ojciec Święty podkreśla prawdę, że Kościół jest „tajemnicą, prawdą i misją” (12). W tej tajemnicy, będącej tajemnicą trynitarną nacechowaną wymiarem misyjnym²⁶, wszystkie jej członki są powołane do umacniania i rozwijania się komunii przez ewangeliczny radykalizm swego życia, który wyraża się miłością. Kapłan w tej tajemnicy jest „człowiekiem miłości”²⁷ i jest powołany do wychowywania innych do miłości braterskiej, przez Chrystusa nakazanej (por. J 15, 12)²⁸. Wszyscy w niej są uczestnikami misji, która przez miłość buduje komunie. W Kościele tajemnicy, komunii i misji powinna więc kształtować się mentalność zjednoczenia i miłości wzajemnej.

Charakter chrześcijańskiej mentalności jako zorientowanej w sposób zasadniczy na miłość i komunie oraz wyzwanie do jej formowania pośrednio i wprost podkreśla Jan Paweł II nie tylko w wyżej wymienionych dokumentach. Warto może przypomnieć niektóre dla pełniejszego zarysowania dążeń w Kościele do zdecydowanego sposobu myślenia chrześcijan. Tak na przykład Papież pod hasłem „Bóg jest miłością” odbył pielgrzymkę do Ojczyzny w 1999 r., w czasie której z mocą akcentował świętość miłości i wzywał do niej, jako sprawy najistotniejszej. Wzywał do niej zaczynając od homilii w Sopocie. W Starym Sączu, podczas

²³ *Christifideles laici*, 20.

²⁴ Tamże.

²⁵ Tamże, 41.

²⁶ *Pastores dabo vobis*, 12.

²⁷ Tamże, 49.

²⁸ Tamże.

Mszy św. kanonizacyjnej bł. Kingi, Papież mówił o sile nieprzemijającej jakości, jaką jest świętość. Tam stwierdził: „Imieniem tej siły jest miłość”²⁹. Akcentując znaczenie świętości, którą jest miłość, Ojciec Święty rzucił znamienne wyzwanie: „Nie lękajcie się chcieć świętości. Nie lękajcie się być świętymi. Uczynicie kończący się wiek i nowe tysiąclecie erą ludzi świętych”³⁰. To zaś wyzwanie do świętości mieści w sobie wołanie o prawdziwą chrześcijańską mentalność – myślenie w kategoriach zjednoczenia z Bogiem, świętości i miłości. Tylko bowiem w takiej mentalności można mówić o nowej erze – erze ludzi świętych. Wezwał więc do religijności miłości³¹, która kształtuje rzeczywistą mentalność chrześcijańską.

Zawarte w nauczaniu Kościoła wyzwanie do formowania chrześcijańskiego myślenia komunijnego, wyjaśniane i uzasadniane nie tylko w przykładowo wymienionych wyżej dokumentach, Jan Paweł II przedstawił w programie na nowe tysiąclecie i w wołaniu o jego pełne realizowanie. Program ten przedstawił w wymienionym już Liście apostołskim – *Novo millennio inuente*. Papież wzywa w nim do realizowania programu zawartego w Ewangelii i w żywej Tradycji³². Jest on skupiony wokół samego Chrystusa, którego mamy kochać i naśladować, aby żyć w Nim życiem trynitarnym i z Nim przemieniać historię³³. „Program ten nie zmienia się mimo upływu czasu i ewolucji kultur, chociaż bierze pod uwagę epokę i kulturę, aby możliwy był dialog i rzeczywiste porozumienie” – pisze Ojciec Święty³⁴. Ewangeliczny program jest więc stały. „Ten właśnie niezmienny program jest naszym programem na trzecie tysiąclecie”³⁵. Nowa ewangelizacja musi więc być oparta na ewangelicznym programie. Jego zaś zasadniczą treścią jest zjednoczenie z Chrystusem jak gałązek ze swym pędem (por. J 15, 1-8)³⁶, świętość³⁷, wzajemna miłość³⁸ trynitarnie zjednoczenie z Bogiem i w Nim między sobą³⁹. A więc nie religijność szczątkowa i tylko deklarowana, lecz życie w żywej więzi z Chrystusem, realizowanie miłości na co dzień, duchowość jed-

²⁹ Homilia w St. Sączu, 6.

³⁰ Tamże, 4.

³¹ J a n P a w e ł I I . Przemówienie do uczestników II Polskiego Synodu Plenarnego, Warszawa, 11 czerwca 1999 r., 6.

³² *Novo millennio ineunte*, 29.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

³⁵ Tamże.

³⁶ *Christifideles laici*, 8.

³⁷ Mt 5, 48; Ef. 5, 25-26; 1 Tes 4,3; KK 39-42.

³⁸ J 13, 34; 15,12.

³⁹ Por. J 17, 21-23.

ności z współbraćmi i niesienie im pomocy w potrzebie (por. Mt 25, 34-45). Papież wymienia więc w programie na trzecie tysiąclecie istotne elementy, których wymaga jego realizacja. Realizacja tego programu wymaga przede wszystkim rozpoczęcia na nowo od Chrystusa, świadomości obecności wśród nas zmartwychwstałego Jezusa, który jest z nami aż do skończenia świata (Mt 28, 20). On jest Głową i Pasterzem Kościoła, z Nim winniśmy w wierze, w modlitwie, poprzez udział w sakramentach żyć w żywej więzi, „kontemplować Jego oblicze” (*Novo millennio inuente*, 16-28). W program nowego tysiąclecia ma być wpisana świętość. Jest ona darem Boga i jednocześnie zadaniem, któremu winno być podporządkowane całe życie chrześcijanina⁴⁰. Skoro chrzest jest prawdziwym wszczęciem w Chrystusa (Rz 6, 3-5; DE 22; DM 16, 36), ochrzczeni są włączeni w świętość Boga i są napełnieni Duchem Świętym. Winni więc stawiać sobie za cel rzeczywiste uświęcenie, a duszpasterstwo ma za zadanie nieść pomoc w tym właśnie osiągnięciu świętości. Sprzeczną z tym byłaby postawa człowieka pogodzonego z własną małością, zadawalającego się minimalistyczną etyką i powierzchowną religijnością – przestrzega Ojciec Święty⁴¹. Rzeczywiste więc uświęcanie jest istotnym elementem programu nowego tysiąclecia, nowej ewangelizacji.

Stanowiącą integralny element nowego programu świętość realizuje się przez modlitwę, Eucharystię, sakrament pojednania. W dążeniu do niej trzeba stosować zasadę chrześcijańskiej wizji życia: zasadę pierwszeństwa łaski⁴². Istnieje bowiem zagrożenie przekonania, że rezultaty zależą od naszej zdolności działania i planowania⁴³. W realizacji ewangelicznego programu pełni życia w jedności z Chrystusem trzeba więc stawiać na życie łaski i czerpania jej ze źródeł, które otworzył dla nas Chrystus.

Zjednoczeni z Chrystusem i współdziałający z łaską chrześcijanie winni stawać się świadkami miłości. Ojciec Święty przypomina słowa Chrystusa: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli się będziecie wzajemnie miłowali (J 13, 35), (*Novo millennio inuente*, 42). Powołując się na nie, głosi: „Oto jeszcze jedna wielka dziedzina, w której należy podjąć zdecydowane i planowane działanie na płaszczyźnie Kościoła powszechnego i Kościołów partykularnych: komunია (koinonia), będąca ucieleśnieniem i objawieniem samej istoty tajemnicy Kościoła”

⁴⁰ *Novo millennio ineunte*, 30.

⁴¹ Tamże, 31.

⁴² Tamże, 38.

⁴³ Tamże.

(tamże, 42). Jest ona owocem i objawieniem miłości wypływającej z Boga i rozlewanej w nas przez Ducha Świętego, abyśmy stali się wszyscy „jednym duchem i jednym sercem” (por. Dz 4, 32). Budując tę komuniję miłości, Kościół objawia się jako sakrament zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego⁴⁴. Chrześcijanie winni więc stać się świadkami miłości. Jeśli jej zabraknie, „wszystko inne będzie bezużyteczne” – przestrzega Papież (tamże). Wzywa więc do czynienia Kościoła „domem i szkołą komunii” i stwierdza: „oto wielkie wyzwanie, jakie czeka nas w rozpoczynającym się tysiącleciu” (tamże, 43). Budowanie komunii miłości to zatem wyzwanie zasadnicze, z którego wynikają dalsze konsekwencje.

Budowanie komunii wymaga przede wszystkim duchowości komunijnej. Papież wyjaśnia, że duchowość komunii winna być zasadą wychowawczą, spojrzeniem utkwionym w tajemnicę Trójcy świętej, która zamieszkuje w nas i której blask należy dostrzegać także w obliczach braci żyjących wokół nas; to także zdolność odczuwania więzi z bratem w wierze, dzięki głębokiej jedności mistycznego Ciała; to zdolność dostrzegania w drugim człowieku przede wszystkim tego, co jest w nim pozytywne, a co należy przyjąć i cenić jako dar Boży, który bezpośrednio go otrzymał, ale także „dar dla mnie”; to wreszcie umiejętność solidarności i odrzucenia egoizmu (tamże). Taka duchowość jest fundamentem budowania pełni życia chrześcijańskiego i ona stanowi rdzeń całego sposobu myślenia chrześcijan, ludzi świętych. Bez niej nie ma pełnej ewangelizacji. Papież przestrzega więc, pisząc: „Nie ludźmy się: bez takiej postawy duchowej na niewiele zdałyby się zewnętrzne narzędzia komunii” (tamże).

Komunijna duchowość wymaga więc zjednoczenia wokół Chrystusa wszystkich chrześcijan i wzajemnej postawy charytatywnej. Papież podkreśla więc w programie nowego tysiąclecia potrzebę ekumenicznego zaangażowania⁴⁵ oraz pełnienie miłosierdzia. „Miłosierdzie bierze początek z komunii wewnątrz kościelnej ... i jest to dziedzina, która w równie decydujący sposób określa kształt życia chrześcijańskiego, styl działalności kościelnej i treść programów duszpasterskich”⁴⁶. Miłosierdzie czynne jest największą i najbardziej skuteczną formą głoszenia Dobrej Nowiny i ją powinni podejmować wszyscy. Głoszenie Ewangelii, dokonywane bez miłosierdzia, może pozostawać niezrozumiane i uto-

⁴⁴ KK 1; *Novo millennio ineunte*, 42.

⁴⁵ *Novo millennio ineunte*, 48.

⁴⁶ Tamże, 49.

nać w powodzi słów. „Miłosierdzie czynów – poucza papież – nadaje nieodpartą moc miłosierdziu słów”⁴⁷.

Odczytana na nowo tajemnica Kościoła, liczne dokumenty i ogłoszony program trzeciego tysiąclecia są wyzwaniem do budowania chrześcijaństwa miłości i organicznej wspólnoty chrześcijan. Wyzwaniem dla nas wszystkich jest zatem duchowość komunii – postawa jedności w Bogu i w Bogu między sobą, rzeczywista solidarność wyrażana miłosierdziem czynnym. Świadomość zaś żywego i organicznego w Duchu Świętym zjednoczenia nas w Chrystusie i Jego Mistycznym Ciele i postawa wzajemnej miłości, łączące nas w komunie, to właściwa chrześcijańska mentalność. Ją winniśmy przyjmować wszyscy, w niej wzrastać, nią się kierować w życiu całym i we wszystkich jego wymiarach, ją pogłębiać, ją szerzyć na drodze ewangelizacyjnej. Komunijna mentalność to najgłębszy fundament w budowaniu nowej ery chrześcijaństwa i świata dobra wspólnego dla wszystkich.

III. Wymagania współczesnej teologii pastoralnej

Do kształtowania chrześcijańskiej mentalności komunijnej przynagli współczesna teologia pastoralna. Rozwinęła się ona po Soborze Watykańskim II, który jednoznacznie wskazał cel misji Kościoła jako zjednoczenie ludzi z Bogiem i w Nim między sobą w żywą Bosko-ludzką organiczną komunie – Mistyczne Ciało Chrystusa, przez Ducha Świętego ożywiane, zjednoczone i kierowane ku świętości i budowaniu nowego porządku miłości w świecie⁴⁸. W całości dokumentów Sobór ukształtował potężny fundament rozwijania nauki o budowaniu przez wszystkich chrześcijan życia Kościoła jako komunii⁴⁹ i odnawianiu świata w zjednoczeniu z Bogiem i ludzi między sobą. Sobór jednocześnie ogłosił Konstytucję duszpasterską o Kościele w świecie współczesnym, *Gaudium et spes*, w której zarysował całą płaszczyznę pastoralną, na której ma się rozwijać nauka o realizacji pasterskiej funkcji Kościoła w świecie. Rozwijana na fundamencie nauki Soboru Watykańskiego II pastoralna teologia analizuje jej założenia i naświetla coraz głębiej sytuację w świecie, wyciąga duszpasterskie wnioski i tworzy wiedzę o kształtowaniu pełni życia chrześcijańskiego w warunkach współczesnego świata. Tworzy ona nie tylko szczegółowe zasady postępowania duszpastersko-apo-

⁴⁷ Tamże, 50.

⁴⁸ Por. KK 1, 7, 8, 14, 42.

⁴⁹ *Christifideles laici*, 19.

stolskiego, lecz jednocześnie prowadzi do syntezy i wypracowuje wizje chrześcijanina, rodziny, parafii, społeczeństwa, stosunków międzyludzkich oraz dziedzin życia ludzkiego aż do zasad, którymi powinni kierować się chrześcijanie w swoim sposobie myślenia.

Współczesna teologia pastoralna w wyniku wymienionych działań dochodzi właśnie do wniosku o niezbędności kształtowania chrześcijańskiej mentalności komunijnej jako jedynej dla doprowadzenia ludzi do pełni życia w jedności z Bogiem i budowania porządku dobra w świecie⁵⁰. Wskazuje ona, że kształtowanie całego myślenia ludzkiego, świadomości, uznania i postawy, powinno stać się określonym i zasadniczym zadaniem duszpastersko-apostolskim.

IV. Fundamentalne zadanie

Formowanie prawdziwej i pełnej mentalności chrześcijańskiej jako zadanie duszpastersko-apostolskie i zarazem wychowawcze jest określone. Jak wyżej wykazano treścią tego zadania jest Bosko-ludzka komunია miłości. Jest to „zadanie zadań” duszpasterstwa, apostołstwa i wychowawstwa w chrześcijaństwie. Ludzi ochrzczonych – przez wiarę i chrzest wcielonych w Chrystusa (KK 31, DE 22, DM 15, 36) i włączonych w Jego Mistyczne Ciało (KK 11) – trzeba wprowadzać coraz głębiej w świadomość ich witalnego zjednoczenia trynitarnego z Bogiem, w Bogu zjednoczonych między sobą w Ciało Chrystusa, powołania do świętości i wypełniania miłości jako najwyższego prawa Bożego i pomagać im wszelkimi środkami Kościoła w kształtowaniu postawy świadomego członka Tego Ciała oraz współbudowania z nimi(w prawdzie i miłości) wspólnoty dobra wspólnego – jako warunków rozwoju każdego. Jest to więc zadanie kształtowania religijności nie indywidualistycznej, zachowania zewnętrznych tylko form i traktowania Kościoła jako jedynej instytucji służącej do zbawienia, lecz religijności „trwania we wnętrzu Boga”⁵¹, organicznego zjednoczenia w Mistycznym Ciele Chrystusa, życia według prawa miłości i budowania w świecie porządku dobra.

Zadanie to można określić jak najzwięźlejš, jako: orientowanie chrześcijan na komunię miłości lub inaczej mówiąc na religijność jedności w miłości. Ono w nowej ewangelizacji musi być fundamentalnym i zara-

⁵⁰ Zob. szersze wyjaśnienia i uzasadnienia m. in. F. W o r o n o w s k i , *Teologia pastoralna, duszpasterstwo i chrześcijaństwo nowego wieku*, Łomża 1999, s. 12-13; *O powszechny ruch nowego odrodzenia chrześcijaństwa*, Łomża 1999, s.11-13; *Jak formować dzisiaj dynamiczną parafię przyszłości*, Łomża 200, s. 6-7.

⁵¹ *Tertio millennio aduente*, 8.

zem myślą (idea) przewodnią wszelkiej działalności chrześcijańskiej. Przyjęcie tego zadania i realizowanie przez duszpasterstwo, wychowawstwo i wszelkie apostołstwo oraz wszystkich członków Kościoła jest warunkiem pełni odrodzenia życia chrześcijańskiego i realizacji tego programu nowego tysiąclecia, który Jan Paweł II postawił przed nami jako zasadnicze wyzwanie. Bez jego realizacji nowa ewangelizacja będzie się opóźniać. Wymaga ona bowiem ewangelicznego radykalizmu⁵², duchowości komunii⁵³, uświęcania wszystkich, ekumenizmu, miłosierdzia czynnego, bez którego nie ma chrześcijańskiej wspólnoty⁵⁴. Wkraczając w nowe tysiąclecie i w nowy etap ewangelizacji, trzeba więc stawić na mentalność komunijną i ją formować jako zadanie nam zadane.

Realizacja zadania formowania właściwej mentalności chrześcijańskiej jest złożona, dziś nie łatwa. Wymaga pogłębionego duszpasterstwa, zaangażowania apostołstwa świeckich, wychowawstwa w duchu jedności w Chrystusie i miłości oraz mobilizowania wszystkich chrześcijan do udziału w Chrystusie i miłości oraz mobilizowania wszystkich chrześcijan do udziału w tworzeniu się właściwej mentalności chrześcijańskiej i ewangelicznego klimatu życia chrześcijan.

Wymienione wyżej zadanie ustawiania chrześcijan na świadomość i poczucie zjednoczenia w Chrystusie, w Jego Mistycznym Ciele, i na wzajemną miłość realizuje się przez wiele czynników, które trzeba wprowadzać w życie systematycznie i stopniowo formować omawianą mentalność chrześcijańską nowej doby ewangelizacyjnej. Najważniejsze z nich warto przypomnieć.

V. Formowanie mentalności komunijnej

Realizowanie zadania formowania chrześcijańskiej mentalności komunijnej zasadza się na: systematycznym i coraz głębszym uświadamianiu chrześcijan o istocie Kościoła jako Komunii i życia chrześcijańskiego w jego pełni oraz na rzeczywistym formowaniu elementów chrześcijańskiej wspólnoty. W kształtowaniu komunijnej mentalności trzeba więc zacząć od uświadamiania chrześcijanom ich żywego zjednoczenia z Chrystusem przez chrzest i stanowieniu żywych członków Jego Ciała. Trzeba więc prowadzić chrześcijańskie uświadamianie w tym kierunku, by każdy chrześcijanin był w pełni świadomy tego, że jest on żywą

⁵² *Pastores dabo vobis*, 20, 27-30.

⁵³ *Novo millennio ineunte*, 43.

⁵⁴ Tamże, 49.J.

częstką Ciała Chrystusa, Kościoła, członkiem jego a zarazem przybranym w Chrystusie synem Bożym, istotą najwyższej na ziemi godności⁵⁵. Jest to fundamentalny czynnik urabiania chrześcijańskiej mentalności w świecie cywilizacji konsumpcyjnej, utylitaryzmu i hedonizmu, degradacji człowieczeństwa

W formowaniu wspólnoty chrześcijańskiej (czy to rodziny, grupy, klasy w szkole, środowiska życia lub pracy, parafii) trzeba, na fundamencie świadomości jedności w Chrystusie, kłaść nacisk na miłość wzajemną⁵⁶, współbraterstwo w Chrystusie Głowie Kościoła, naszą komplementarność w Kościele i wspólne dobro. W duchu miłości należy podejmować wszelkie działania, które są wypełnianiem miłości i na nią nakierowują. Na tej drodze wyrabia się bowiem postawy „ludzi miłości”, a więc świętych i budujących dobro wspólne (unistów).

Do postawy jedności i dobra wspólnego należy mobilizować i doskonalić wszystkie stopnie wychowania, zaczynając od rodzinnego, katechezy w szkole, całej parafii, wszelkie w niej grupy i ruchy. W wychowaniu do pełni chrześcijańskiej mentalności trzeba wprowadzić zdecydowanie formowanie postaw „człowieka miłości” i przygotowywać go do budowania rodziny jako komunii miłości i życia, do kształtowania swego środowiska życia i pracy w społeczność dobra wspólnego, wzajemnego wspierania się ludzi w ich potrzebach⁵⁷.

Tym wymienionym i innym czynnikom kształtowania chrześcijańskiej komunii, a przez nią mentalności chrześcijańskiej, służy w decydujący sposób formowanie parafii jako organicznej wspólnoty. Parafia jest z natury Kościoła (jako jego umiejscowienie) organiczną wspólnotą. Trzeba więc ją świadomie formować i wszystkimi środkami pasterskiego działania formować w działającą jako organizm. Trzeba w niej formować wspólnotę modlitewną, eucharystyczną, charytatywną. W przekształcaniu parafii w żywą komunie szczególną rolę spełnia miłosierdzie czynne – wszechstronnie realizowane⁵⁸. Czyni ono z parafii prawdziwy organizm, w którym wszyscy służą sobie wzajemnie, służąc tym, czym dysponują, a inni tego nie mają, i przyjmując od innych to, czego nie mają i potrzebują. Miłosierdzie czynne w szczególny sposób czyni parafię organiczną komunią komplementarną (wzajemnych dopełnień), a tym samym kształtuje i pogłębia właściwą mentalność chrześcijańską – mentalność komunijną.

⁵⁵ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis*, 14; *List do Rodzin*, 1.

⁵⁶ *Novo millennio ineunte*, 42, 49.

⁵⁷ Zob. F. Woronowski, *Miłość miłosierna. Czynniki formowania parafii nowoczesnej*, Łomża 2000, s. 7-8, 12-17, 34-41.

⁵⁸ *Novo millennio ineunte*, 49-50.

Formowanie mentalności komunijnej, a zarazem realizacji fundamentalnego zadania w nowej ewangelizacji służyć może rozwijanie ruchu życia pełni chrześcijańskiego⁵⁹. Ruch taki ma za zadanie włączanie poszczególnych chrześcijan w wypełnianie zadań jednoczenia ludzi z Chrystusem i między sobą w żywą komunie (unum in Christo), wypełniającą zadania miłości chrześcijańskiej. Jest więc ruchem świętości chrześcijan i pozytywnego przez nich budowania w świecie cywilizacji miłości i życia. Polega na wypełnianiu zadań pełni życia chrześcijańskiego, ujętych w krótki zestaw jako "Kartę chrześcijanina"⁶⁰. Kierowanie się nią zakłada świętość życia chrześcijanina i budowanie świata w porządku ewangelicznym. Jest więc pełnym wprowadzeniem w życie mentalności chrześcijańskiej i jednocześnie zadanie tej formacji czyni konkretnym, jednoznacznie i w całej rozciągłości ewangelizacyjnym.

Zakończenie

Wejście w nową ewangelizację wiąże się z koniecznością pojmowania się chrześcijan jako żywych członków Mistycznego Ciała Chrystusa, żyjących w Chrystusie i z Nim współdziałających w budowaniu tego Ciała oraz ewangelicznego porządku życia na ziemi. To pojmowanie się chrześcijan i zgodne z nim traktowanie się, czyli komunijna mentalność, jest zasadniczym i wiodącym zadaniem duszpasterstwa rozpoczętego tysiąclecia ewangelizacji. Osiągnięcie przez chrześcijan, przy pomocy duszpasterstwa, traktowania się jako „żyjących i trwających w Chrystusie” żywych członków Kościoła komunii, z natury tej więzi stanowi podstawę do realizowania duszpasterskiego programu trzeciego tysiąclecia. Przez kształtowanie takiego pojmowania się chrześcijan można łatwiej i skuteczniej oraz trwale mobilizować ich do realizowania w swym życiu wszystkich elementów tego programu. Jednocześnie wypełnianie ich jest utwierdzaniem i pogłębianiem chrześcijańskiej mentalności komunijnej. Formacja jej jest więc najistotniejszą dla duszpasterstwa i nowej ewangelizacji zagadnieniem. Przez formację mentalności komunijnej chrześcijan prowadzi droga do powszechnego uświęcenia, nowej cy-

⁵⁹ Zob. F. W o r o n o w s k i , *O powszechny ruch nowego odrodzenia chrześcijaństwa*, s. 38. 39-43; *Wiodący program duszpasterstwa nowego tysiąclecia*, Łomża 2000, s. 34. *Duszpasterz nowej ewangelizacji*, Łomża 2000, s. 57-58.

⁶⁰ Zob. F. W o r o n o w s k i . *Wiodący program duszpasterski nowego tysiąclecia*, s. 26-29. *Chrześcijanin nowej ery*, Łomża 2000, s. 43-45.

wilizacji życia i otwarcia Chrystusowi drzwi do wszelkich domów i państw w świecie. Trzeba więc wyjść z zawężonego duszpasterstwa i spłyconego pojmowania istoty chrześcijanina wśród nich zakorzenionego i wypłynąć na głębiny ewangelizacji, wypełniając wyzwanie Piotra naszych czasów, wzywającego za Chrystusem: „Duc in altum”.

CHRISTLICHE MANTALITÄT DER KOMUNION ALS WESENTLICHE PASTORALE FRAGE IN NEUER EVANGELISATTION

Zusammenfassung

Neue Situation in der Kirche und in der Welt fordert die Formation der Fülle christliches Lebens. In Gegenwart ist die Mantalität der Liebe notwendig. Das beweist die Lehre der Kirche und neue Pastoraltheologie. Die Formation der Mentalität der Liebe ist also wichtige Aufgabe der Seelsorge unserer Zeit. In Seelsorge bestehen doch zahlreiche Möglichkeiten der Formation solcher Mentalität. Es ist also nötig diese verwirklichen und bilden neue Wirklichkeit in Welt. Das ist wichtige und dringende Aufgabe in neuer Evangelisation.